משניות מבוארות מסכת פרה פרק ג

"אשר לא עלה עליה עול", ותמאר בעגלה ערופה (דברים כא, ג) "אשר לא עבד בה אשר לא משכה בעל", מה על האמור בעגלה עשה בה שאר עבודות כעל, אף על האמור בפרה, עשה בה שאר עבודות כעל, אבל קשרה במוסרה אז עשה לה סנדל בשביל שלא תחליק רגליה, וכן פרס עליהם אבל קשרה במוסרה, עשה לה סנדל בשביל שלא תחליק, פרס טליתו עליה מפני הזבובים, כשרה. זה הכלל כל שהוא צריכה, כשרה. לצרך אחר, בסולה: ד שכן עליה עור, כשרה. עלה עליה קבר, בסולה. רבי יהודה אומר, אם הגלהו, בסולה. ואם מצאנו, כשרה: ה היו בה שתי שערות שחורות ושתי שערות לבנות בתוך גומא אחת בסולה, דכתיב (במדבר יט, ב) "אדמה תמימה" שתהא תמימה באדמימות. רבי יהודה אומר, אפילו שניהם בתוך כוס אחד, והיינו גומא היינו כוס אלא שחיב אדם לומר בלשון כוס, שרבו של רבי יהודה היה קורא לגומא כוס, ולפי זה לא גרסינן "אפילו", עיין רע"ב, ובתוויט"ט מביא שהרמב"ם סבירא ליה שפליגי. עין שם. היו שני שערות בתוך שני כוסות, והן מוכיחות זו את זו, היינו שקמוכות זו בצד זו, בסולה. רבי עקיבא אומר, אפילו ארבע אפילו חמש והן מסדורות יתלש, מפני מראית העין. רבי אליעזר אומר אפילו חמשים, דהיינו אפילו הרבה, והן מסדורות יתלש. ורבי עקיבא סבירא ליה שהרבה מאד לא, רבי יהושע בן בתירא אומר, אפילו אחת בראשה סולה, והן בזנבה בסולה של פרה. בסולה, היו בה שתי שערות ושיער הראשים מאדים או לבהה עקרן מאדים וראשם משחיר, הכל הולך אחר הנראה, היינו אחר ראשו של שערות, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים הכל אחר העקר, ואם עקרן משחיר בשעור שיזכ לנטול בפי הזוג של מספרים, בסולה. ברע"ב משמע דאם ראשן משחיר ובעקרן שמאדים יש כדי שיעבוד בפי הזוג, יגז האבר וכשרה. אבל אם אין בעקרן משחיר בסולה לדברי חכמים.

פרק ג כתוב בתורה (ויקרא ח, לד) בפרשת מלואים: "כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם". דרשינן לעשות זה מעשה פרה. לכפר זה מעשה יום הכפורים. שהכהן השורף את הפרה וכן כהן גדול שעובד ביום הכפורים צריכים פרישה מביתם שבעת ימים. כמו שהיה בימי המולאים. דכתיב (שם לט) "ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים". והיו מפרישין הכהן כדי שלא יבא על אשתו שמא תמצא נדה ויטמא שבעת ימים ולא יוכל לשרוף את הפרה. **א) שבעת ימים קודם לשרפת הפרה מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הביר**ה, שהיה בעזרת מזרח בית המקדש, ובר"י יומא: במקצוע מזרחית צפונית של בית המקדש, מקום פנוי שנקרא ביר, ויש אומרים שכל בית המקדש נקרא שמו ביר, ומהמקום היה בצפון, ולא שזו טעונה צפון, שהרי היא נשחטת בהר המשחה. **ובית אבן היתה נקראת** בשלכה, לפי שכל מעשיה בכלי אבנים מן בכלי גללים שאינם מקבלים טומאה ובהם בלבד משתמש הכהן השורף הפרה כל שבעת ימי הטבילות, והיו מטמאין הכהן השורף ומטבילין אותו מיד, כלקמן משנה ז, כדי להוציא מלבן אל שדותים. שהיו הצדוקים אומרים טבול יום אסור לשרוף את הפרה, דצריך הערב שמש, וכיון שטבאוה אותו לבד תקנו מעלות יתרות כדי שלא יזלזלו בפרה. **ומזין עליו כל שבעת הימים** של הפרשה **מכל חטאות שהיו שם**, היינו כל יום היו מזין עליו. מאפר פרה אדומה אחת, שמסל פרה היו נותנין ממנה מעט למשמרת. ולמה בכל יום, דסובר כי היכי דטבילה בזמנה מעונה כן הזאה בזמנה מעונה, ובכל יום יש לחוש שמא הוא יום שלישי שיהא כל יום שביעי לטמאתו. **רבי יוסי אומר, לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד**, דסובר הזאה בזמנה אינה מעונה. **רבי חנינא סגן הכהנים אומר, מזין עליו כל שבעת הימים**, דהוא משום מעלה כדי שלא יזלזלו בה, מפני שהיא נעשית בטבול יום. **ועל של יום הכפורים לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד**, דסובר הזאה בזמנה אינה מעונה, ודי בהזאה שלישי ושביעי בלבד. כל הדברים שבמשנה דלהלן מעלות שעשו בפרה כדי שלא יזלזלו בה. **ב) חצרות היו בירושלים בנויות על גבי סלע** שהיה שם משמשת ימי בראשית, **ותחתיהן חלול מערה כדי שהתהום**, היינו שמא יש קבר תחתיו, ואם אין שם חלל טפח הטמאה, שהיא רצועה בוקעת ועולה למעלה, וכיון שהיה תחתיו חלול אפילו יש שם קבר החלל מפסיקו. **ומביאין נשים עבדות וילודות שם ומגדלות** בראשית, **ותחתיהן חלול מפני קבר התהום**, היינו שמא יש קבר תחתיו, ואם אין שם חלל טפח הטמאה, שהיא רצועה בוקעת ועולה למעלה, וכיון שהיה תחתיו חלול אפילו יש שם קבר החלל מפסיקו. **ומביאין נשים עבדות וילודות שם ומגדלות שם את בניהן עד שיהיו בני שמונה שנים** ולא יותר, כדי שלא יראו קרי, **ומביאין שוורים שכריסן רחבה** כדי שלא יהיו רגלין של תינוק היושב עליהן מאהילות על הארץ, **ועל גבי** קבר התהום, **ועל גבי רחבה** היו **עלתות**, דבר זה כדי שלא יהאיל התינוק ברגלין על הארץ, **ותינוקות יושבין על גביהן**, על הדלתות, **וכוסות של אבן ביד**ם, שכל מעשה פרה נעשין בכלי אבן כדלעיל. **הגיעו לשלוח** מעין שהוא ירושלים, **ירדו** לתוך מעין **ומלאום** מלאו הכוסות במי המעין, **ועלו ויושבו על גביהן** על הדלתות, ושם בתוך הבור אין לחוש לקבר התהום שאין דרך לקבר בבור, **רבי יוסי אומר לא ירדו** לתוך המעין אלא התינוק **ממקומו המלא דרבי יוסי** סובר שחושש לקבר בתוך הבור, ולכן לא ירדו למעה. ובתוספות סבה משמע דגם רבי יוסי לא חיישי לקבר בתוך הבור, אלא משום האי פתרא ליד הבור היה חושש, עין תוי"ט. **ג) באו** השוורים עם התינוקות שעל גביהם עם הכוסות בידיהם, **לבר הבית, וירדו** מעל השוורים עם הכוסות מלאים מים בידיהם, משום **שהבר הבית והעזרות תחתיהן**, **מפני קבר התהום**, שהיו כיפין על גבי כיפין, כדפרשנו לעיל משנה ב. **ובפתח העזרה היה מתקן**

משניות מבוארות מסכת פרה פרק ג

קלל של חטאת, כד קטן שמנמה בו אפר חטאת שמסל פרה שהיו שורפין היו מניחין בכלי זה, כדכתיב (במדבר יט, ט) "והיתה לעדת בני ישראל למשמרת". **ומביאין זכר של רחלים וקושרין חבל בין קרניו, וקושרין מסל** בראש השני ששם היו שורפין הפרה, דחוש למחנה כדכתיב בפרה אדמה (במדבר יט, ג), היינו חוץ לשלשה מחנות, והכבשה עושה **כיפין על גבי כיפין** היינו חלל מתחתיו **פרה רוצה לצאת, אין מוציאין עמה** לא פרה שחורה, **שלא יאמרו שחורה שחטו, ולא יוציאו עמה עוד פרה אדומה, שלא יאמרו שתים שחטו, והתורה אמרה** (במדבר יט, ג) "ושחטו אותה" ולא אותה ובחברתה. **רבי יוסי אומר לא משום זה**, איני צריך לטעם זה, **אלא משום שנאמר** (שם) **"והוציא אותה" לבדה וזקני ישראל היו מקדימים ברגליהם להר המשחה, ולא** היו רוכבים משום חבוב מצוה, **ובית טבילה היה שם**, בהר הזיתים, וגם בית הטבילה בנוי כיפין על גבי כיפין, **ומטמאים היו את הכהן השורף את הפרה**, בזה שהיו זקני ישראל סומכין את ידיהן עליו, דאפילו בגדי אוכלי קדש מדרס לפרת חטאת, והיו מטמאים אותו **מפני הצדוקין** שהיו **יהיו אומרים במעורבי שמש היתה** הפרה **נעשית**, שהם דרשו (שם ט) "ואסף איש טהור" אין טהור אלא זה שהנערים שמשו, ותכמים קבלו דיבורו דקרא טהור למעשי שני קאמר, **והיינו** בתוויט"ט דקרא שהוסקותיה ושאר מפרשים. **ח)** הזקנים **סמכו ידיהם עליו** כדי שיהא טובל יום, ועין לעיל משנה ב, **ואומרים לו אישי אדוני כהן גדול**, היינו אם נעשית על ידי כהן גדול (ואם נעשית בכהן הדיוט, אין לומר אישי לו נסה זה), **טבל אחת ידך וטבל עלה ונסתפג** ונתקנה במקבה, שהדמים הנוטפין על בשרו הם חציצה בין בשרו לבגדיו, **וחציצה** פוסלת, (משנה אחרונה) **ועין** מעשה למלך הלכות עבודת יום הכפורים פרק ב הלכה ה. **ועצים היו מסדרים** שם, כדי לעשות מהם מערכה, ואיזה עצים היו **עצי ארזים וארנים** מין ארז, **וברושים** הם גם כן מין ארז, **ועצי תאנה חלקה** שלא יהא בהתאנה עקמומית ועקשות שאינן נשרפות מהר, אבל בשאר עצים דקעיל, אין הדרך שיהיו עקמומיות, **ועושין אותה כמין מגדל** רחבה למטה וצרה למעלה, **ומפתחין בה** בהמערכה **חלונות** כדי להכניס בו האש להבעיר המערכה, וכן כדי שיכנס הרוח ויגבה האש, **וחזיתה מערבה**, פני המערכה ומקום שמכניסים בה האש היה פונה לצד מערב, היינו בלפי המקדש, שהמקדש היה למערבו של הר הזיתים.

באחד מהן עשו שניה, ועין במלאכת שלמה שרואה לומר בדברי הרע"ב שארע בהן דבר שלדברי רבי מאיר יתחיב שהיו פסולות, ולדעת חכמים אינו פוסל. **ו) וכבש היו עושים מהר הבית להר המשחה**, היינו הר הזיתים, **ששם היו שורפין הפרה**, דחוש למחנה בפרה אדמה (במדבר יט, ג), היינו חוץ לשלשה מחנות, **והכבש עושה כיפין על גבי כיפין** היינו חלל מתחתיו **פרה רוצה לצאת, אין מוציאין עמה** לא פרה שחורה, **וכיפה כנגד האוהל** שבמקום שהיה אהל ידי הגל הכבש היה כיפה, היינו חלל מתחתיו, **מפני קבר התהום**, שמא במצאת טומאה רצוצה מתחתיו, **שבו** בכבש, **כהן השורף את הפרה ופרה וכל מסעדיה** כל סומכיה ועוזריה, **יוצאין להר המשחה**, ואף על פי שהפרה אינה מקבלת טומאה המחיים, וגם בגלל העוזרים לא היו צריכין לכבש, דאפילו בטמאו לא איכפת לן, שלא היו עוסקין עם הפרה אלא מחיים, מעלה יתרה עשו בה. **ז) לא היתה פרה רוצה לצאת, אין מוציאין עמה** לא פרה שחורה, **שלא יאמרו שחורה שחטו, ולא יוציאו עמה עוד פרה אדומה, שלא יאמרו שתים שחטו, והתורה אמרה** (במדבר יט, ג) "ושחטו אותה" ולא אותה ובחברתה. **רבי יוסי אומר לא משום זה**, איני צריך לטעם זה, **אלא משום שנאמר** (שם) **"והוציא אותה" לבדה וזקני ישראל היו מקדימים ברגליהם להר המשחה, ולא** היו רוכבים משום חבוב מצוה, **ובית טבילה היה שם**, בהר הזיתים, וגם בית הטבילה בנוי כיפין על גבי כיפין, **ומטמאים היו את הכהן השורף את הפרה**, בזה שהיו זקני ישראל סומכין את ידיהן עליו, דאפילו בגדי אוכלי קדש מדרס לפרת חטאת, והיו מטמאים אותו **מפני הצדוקין** שהיו **יהיו אומרים במעורבי שמש היתה** הפרה **נעשית**, שהם דרשו (שם ט) "ואסף איש טהור" אין טהור אלא זה שהנערים שמשו, ותכמים קבלו דיבורו דקרא טהור למעשי שני קאמר, **והיינו** בתוויט"ט דקרא שהוסקותיה ושאר מפרשים. **ח)** הזקנים **סמכו ידיהם עליו** כדי שיהא טובל יום, ועין לעיל משנה ב, **ואומרים לו אישי אדוני כהן גדול**, היינו אם נעשית על ידי כהן גדול (ואם נעשית בכהן הדיוט, אין לומר אישי לו נסה זה), **טבל אחת ידך וטבל עלה ונסתפג** ונתקנה במקבה, שהדמים הנוטפין על בשרו הם חציצה בין בשרו לבגדיו, **וחציצה** פוסלת, (משנה אחרונה) **ועין** מעשה למלך הלכות עבודת יום הכפורים פרק ב הלכה ה. **ועצים היו מסדרים** שם, **עצי ארזים וארנים** מין ארז, **וברושים** הם גם כן מין ארז, **ועצי תאנה חלקה** שלא יהא בהתאנה עקמומית ועקשות שאינן נשרפות מהר, אבל בשאר עצים דקעיל, אין הדרך שיהיו עקמומיות, **ועושין אותה כמין מגדל** רחבה למטה וצרה למעלה, **ומפתחין בה** בהמערכה **חלונות** כדי להכניס בו האש להבעיר המערכה, וכן כדי שיכנס הרוח ויגבה האש, **וחזיתה מערבה**, פני המערכה ומקום שמכניסים בה האש היה פונה לצד מערב, היינו בלפי המקדש, שהמקדש היה למערבו של הר הזיתים.